

Горбцова Я. В.,

суддя

Запорізького окружного адміністративного суду

ЩОДО ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню принципів адміністративного судочинства, як основних правил справедливого розгляду і вирішення в суді адміністративних справ. Розкривається зміст кожного з принципів в аспекті застосування безпосередньо під час вирішення спорів.

Ключові слова: адміністративне судочинство, принципи права, верховенство права, законність, рівність сторін, змагальність сторін, обов'язковість судових рішень.

Постановка проблеми. Становлення України як правової європейської держави, в якій надійно захищаються та гарантуються права і свободи людини, органічно пов'язано з формуванням та ефективною діяльністю системи адміністративної юстиції. Як у сфері практичного функціонування адміністративних судів, так і з позицій науки адміністративного права, слід виходити з розуміння адміністративного процесу як специфічної правової форми розгляду судом управлінських спорів, котра забезпечує захист прав і свобод громадян і відрізняється своїм власним юридичним характером, змістом, призначенням, цілями та завданнями.

Цілком природно, що процес налагодження функціонування системи адміністративного судочинства, який процесуально виражений в діяльності адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому законом (насамперед Кодексом адміністративного судочинства України), виступає одночасно і як засіб посилити увагу суб'єктів виконавчої влади, органів державного управління всіх рівнів та їх посадових осіб до прав і свобод громадян України та інших суб'єктів правовідносин, і як необхідна складова загальної системи захисту прав людини і громадянина, наявність якої прямо впливає зі змісту частини 2 статті 3 Конституції України, де зазначається, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність.

Характеризуючи адміністративне судочинство як невід'ємний елемент більш загальної системи захисту прав людини, необхідно привернути особливу увагу, в першу чергу, до його принципів та особливостей їх застосування, оскільки саме вони й дають можливість скласти цілісне уявлення про те, яким чином реально діють адміністративні суди для того, щоб бути спроможними реалізувати свої, визначені законом, завдання щодо захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі чинного законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Під принципами здійснення правосуддя в адміністративних справах слід розуміти найбільш абстрактні правила (основні вимоги, засади) щодо справедливого розгляду і вирішення в суді адміністративних справ. Під поняттям «принципи» розуміють: 1) правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін.; 2) принцип права (від лат. *Principium* -основа; початок; *principiū oflate*) – основоположні загальноприйняті норми, що виражають властивості права і такі,

що мають вищу імперативну юридичну силу, тобто такі, що виступають в якості незаперечних вимог, що пред'являються до учасників суспільних відносин з метою встановлення соціального компромісу. Отже, принципи – це основа, початок, основоположні, найбільш абстрактні правила (основні вимоги, засади), що виступають в якості незаперечних вимог, покладених в основу діяльності адміністративного суду щодо справедливого вирішення в ньому підсудних йому справ.

Діяльність адміністративних судів ґрунтується як на загальних, так і на галузевих принципах судочинства (наприклад, тих, що властиві лише адміністративному судочинству). До загальних принципів судочинства, що знайшли своє місце і в Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України), слід віднести принципи верховенства права, законності, рівності учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін, диспозитивності, гласності і відкритості, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, обов'язковості судових рішень. До галузевих принципів відноситься принцип офіційного з'ясування обставин у справі (принцип офіційності). Такі особливості в адміністративному судочинстві обумовлені предметом адміністративної юрисдикції (діяльність публічної адміністрації) та завданням адміністративного судочинства.

Застосовуючи принципи адміністративного судочинства, недостатньо просто посперитися на нього при вирішенні того чи іншого спору, оскільки тоді судові рішення і його мотивування не будуть зрозумілими для осіб, які не знають значення цього принципу. За наявності нормативного положення, що конкретизує принцип, його необхідно застосувати у судовому рішенні.

Особливість багатьох правил адміністративного процесу полягає у тому, що при їх формулюванні не було достатньої емпіричної бази. Подекуди вони стали результатом теоретичного моделювання, запозичень із зарубіжного адміністративного процесу і не пройшли до цього апробацію у національній судовій практиці щодо вирішення публічно-правових спорів. Так, окремі положення КАС України можуть не враховувати всіх нюансів відносин, що реально виникатимуть на підставі цих норм. Тому кожного разу, застосовуючи положення Кодексу, потрібно давати їм таке тлумачення, яке б впливало із завдання адміністративного судочинства та максимально відповідало змісту його принципів.

У разі якщо в Кодексі адміністративного судочинства України відсутнє конкретне положення для регулювання певних процесуальних відносин, тоді суд керується принципами адміністративного судочинства. При застосуванні певного принципу адміністративного судочинства судам необхідно зазначити вимогу (правило), яка впливає з цього принципу і відповідно до якої необхідно вирішити питання. Таким чином, суд може виводити з принципу правила, які прямо не сформульовані у тексті КАС України, але є логічним висновком зі змісту цього принципу.

Принципи адміністративного судочинства є визначальними при з'ясуванні критерію спеціалізації судів – характеру спірних відносин та їх суб'єктивного складу.

Кожен із принципів, передбачених статтею сьомою Кодексу адміністративного судочинства України, не лише корелюється

із загальними конституційними основами судочинства в цілому (які є спільними для переважної більшості держав, де визнаються та забезпечуються основні вимоги до правової держави), але має і свою специфіку, що дає змогу адаптувати той чи інший із названих принципів саме до адміністративного порядку розгляду судових справ, а також узгодити його з юрисдикцією адміністративних судів [18].

Відповідно до статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України принципами здійснення правосуддя в адміністративних судах є: 1) верховенство права; 2) законність; 3) рівність усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом; 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; 5) гласність і відкритість адміністративного процесу; 6) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, установлених цим Кодексом; 7) обов'язковість судових рішень [2].

Статтею 8 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського Суду з прав людини. Звернення до адміністративного суду для захисту прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Забороняється відмова в розгляді та вирішенні адміністративної справи з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини [2].

Із набуттям чинності Конституції України 1996 року вперше в Україні серед загальних засад визнаний і діє принцип верховенства права (ст. 8 Конституції України). Тому цілком логічним є крок щодо визначення вказаного принципу в якості одного з принципів здійснення правосуддя в адміністративних судах, зважаючи на те, що завданням саме адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ.

Юридичну сутність принципу верховенства права можна з'ясувати через його визначення у статті восьмій Кодексу адміністративного судочинства України, що кореспондується з положеннями статті третьої Конституції України, в частині другій якої визначено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Зрозуміло, що таке визначення не відображає всього багатоманіття і проявів верховенства права, а дає лише найзагальніший орієнтир спрямованості адміністративного судочинства.

Тож в адміністративному судочинстві принцип верховенства права зобов'язує суд, зокрема надавати закону тлумачення у спосіб, який забезпечує пріоритет прав людини при вирішенні справи. Тлумачення закону в жодному разі не може спричинити несправедливих обмежень таких прав.

Принцип верховенства права означає, що свобода громадян має забезпечуватись таким правовим порядком, коли ніхто не змушує робити чогось, не передбаченого законом, а людина, її права і свободи визнаються найвищою цінністю. Принцип верховенства права означає також, що не держава утворює право, а

право є основою життєдіяльності та існування держави в особі її органів, посадових осіб та інших організацій.

В Україні відсутня усталена судова практика правового застосування принципу верховенства права, а тому необхідно звернутися для з'ясування цих положень до рішень Конституційного Суду та міжнародно-правових актів. Так, відповідно до позиції Конституційного Суду України «Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчому та правозастосовному діяльності, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України. Таке розуміння права не дає підстав для його отождолення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню. У сфері реалізації права справедливості проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення» [16]. Отже, виходячи з Рішення Конституційного Суду України, положення частини першої статті восьмої 8 Кодексу адміністративного судочинства України слід розуміти так, що суд, керуючись зазначеним принципом, має розглядати право не як закон чи систему нормативних актів, а як втілення справедливості.

Відповідно до статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України суд при вирішенні справи керується принципом законності, відповідно до якого: суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; суд застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України.

У разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу.

У разі виникнення в суду сумніву під час розгляду справи щодо відповідності закону чи іншого правового акта Конституції України, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України, суд звертається до Верховного Суду України для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що встановлені законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

У разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права) [2].

Законність як загальна засада судочинства покладає на суд обов'язок розглядати і вирішувати судові справи на підставі закону з урахуванням його цілей й у встановленому порядку.

Виходячи з доктринального визначення законності як «суворого додержання Конституції та законів, а також інших правових актів усіма органами державної влади, місцевого самоврядування, посадовими особами і громадянами», можна стверджувати, що цей принцип виступає загальною конституційною вимогою, що визначає функціонування державної влади в Україні в цілому.

Практично всі без винятку визначення поняття законності передбачають правомірність тлумачення її змісту як чіткого і всебічного визначення статусу органів державної влади і посадових осіб, через наявність міцних конституційних основ їхньої організації і діяльності. Цей аспект поняття законності отримав своє закріплення на найвищому конституційному рівні. Так, частиною другою статті 19 Конституції України встановлено, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». В цьому сенсі, як зауважує російський дослідник Д. Бахрах, поняття законності не може розглядатись відокремлено від того чи існує в державі достатня кількість юридичних норм високої якості, чи ні. Адже тільки в тому випадку, коли є необхідна законодавча база, яка регламентує порядок організації та діяльності, повноваження, права та обов'язки суб'єктів державного управління (причому всі ці закони повинні чітко узгоджуватись з Конституцією і не порушувати принципів субординації правових норм), можна говорити про наявність або відсутність фактів дотримання всіма без винятку суб'єктами адміністративного права приписів законів та інших нормативно-правових актів [19].

Дотримання ж законності повинно гарантуватися передбаченою законом системою спеціальних засобів, тобто гарантій. За змістом ці гарантії поділяють на: а) вимоги розвиненості правової системи; б) ефективність системи нагляду за законністю; в) наявність засобів примусу, спрямованих на відновлення порушеного права; г) застосування до порушників законних державних засобів впливу.

Стаття 10 Кодексу адміністративного судочинства встановлює, що усі учасники адміністративного процесу є рівними перед законом і судом.

Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників адміністративного процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Цей принцип спрямований на досягнення високого рівня правової культури суддів у процесі та запобігання проявам упередженості суддів.

Принцип правової рівності ґрунтується на конституційному положенні щодо рівноправності громадян перед законом. Принцип рівності перед законом означає однакове застосування судом закону до усіх учасників процесу та відповідно до мети правової норми, неупереджене ставлення суду до усіх учасників процесу та забезпечення їм рівних процесуальних прав [7].

Відповідно до пункту п'ятого частини першої статті 7, статті 11 Кодексу адміністративного судочинства України розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до цього Кодексу, і не може виходити за межі позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог тільки в разі, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін чи третіх осіб, про захист яких вони просять.

Кожна особа, яка звернулася за судовим захистом, розпоряджається своїми вимогами на свій розсуд, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Таким правом користуються й особи, в інтересах яких подано адміністративний позов, за винятком тих, які не мають адміністративної процесуальної дієздатності.

Суд вживає передбачені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи.

Суд повинен запропонувати особам, які беруть участь у справі, подати докази або з власної ініціативи витребувати докази, яких, на думку суду, не вистачає [2].

Змагальність сторін полягає у процесі доведення сторонами перед судом своєї позиції у справі (вимог та заперечень). Змагальність реалізується передусім через доказування, тобто, підтвердження сторонами обставин, на які вони посилаються для обґрунтування своїх вимог чи заперечень, доказами. Саме сторонам найкраще відомі обставини у справі, саме вони найкраще знають, якими доказами ці обставини можна підтвердити. Водночас сторони, як правило, наводять і правову аргументацію своїх вимог, але суд не зв'язаний цією аргументацією.

Специфікою доказування в адміністративному судочинстві є те, що у справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доведення правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову. Тобто, в адміністративних справах запроваджено презумпцію вини відповідача-суб'єкта владних повноважень [4].

Статтю 11 КАС України на суд покладено обов'язок сприяти змагальності сторін з метою всебічного і повного з'ясування обставин у справі. Однак, особливістю адміністративного судочинства є активніша роль суду у забезпеченні змагальності. Враховуючи гірше становище приватної особи, яка має менші можливості щодо використання юридичних інструментів для аргументування власних вимог і є менш обізнаною в питаннях права, а також тієї обставини, що предмет публічно-правового спору стосується інтересів широкого кола осіб, суд зобов'язаний вживати передбачені законом заходи, необхідні для всебічного і повного з'ясування обставин у справі, зокрема щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи та дослідити можливий вплив судового рішення у справі не лише на її учасників, а й на інтереси широкого кола осіб [4].

Щодо принципу гласності і відкритості адміністративного процесу, закріпленого статтю 12 Кодексу адміністративного судочинства України, необхідно зазначити, що відкритість розгляду справ в адміністративному суді забезпечується правом осіб, які беруть участь у справі, а також осіб, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, на отримання в адміністративному суді як усної, так і письмової інформації щодо результатів розгляду справи.

Порядок отримання копії постанови чи ухвали суду для осіб, які брали участь у справі, але не були присутні в судовому засіданні, передбачений частиною другою ст. 167 КАС України. У таких випадках копія ухвали чи постанови надсилається особі не пізніше наступного дня після її проголошення. Крім того, відповідно до ст. 44 Кодексу на клопотання осіб, які бра-

ли участь у справі, може бути роздрукований технічний запис судового засідання [20].

Реалізація положення частини першої статті 12 Кодексу адміністративного судочинства України щодо отримання будь-якої інформації про дату, час і місце розгляду своєї справи та результатів її розгляду на практиці вимагає системного аналізу окремих положень Кодексу. Так, відповідно до частини третьої ст. 213 Кодексу касаційна скарга може містити клопотання про розгляд справи (скарги) за участю скаргника, а в разі відсутності такого клопотання, вважається, що особа не бажає взяти участь у судовому засіданні суду касаційної інстанції.

Право кожного знайомитися із судовими рішеннями у будь-якій розглянутій у відкритому судовому засіданні справі забезпечується згідно з Законом України «Про доступ до судових рішень». Тексти судових рішень є відкритими для безоплатного доступу на офіційному веб-порталі судової влади України (reyestr.court.gov.ua) [13].

Суть принципу забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду (ст. 13 КАС України) полягає в тому, що особам, які беруть участь у справі, а також особам, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, забезпечується право на апеляційне та касаційне оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, встановлених цим Кодексом [2].

Стаття визначає право на оскарження судових рішень як одне з основних положень адміністративного процесу, а також встановлює, хто має право на апеляційне та касаційне оскарження судових рішень, у якому порядку та в яких випадках воно здійснюється.

Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень є принципом адміністративного судочинства, що спрямований на забезпечення правосудності (законності та обґрунтованості) судових рішень.

Надання заінтересованим особам права на оскарження є однією з гарантій ухвалення правосудного судового рішення у справі. В Україні відповідно до Конституції запроваджене апеляційне та касаційне оскарження судових рішень. Правильність вирішення справи забезпечується системою судових інстанцій. За перегляд судових рішень в адміністративних справах у разі їх оскарження відповідають суди апеляційної інстанції, суд касаційної інстанції, а також Верховний Суд України при здійсненні провадження за винятковими обставинами.

Апеляційне та касаційне оскарження судових рішень є формою перевірки законності та обґрунтованості рішень суду вищестоящим судом з метою скасування неправильних судових рішень.

Статтю 14 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що судові рішення, яким закінчується розгляд справи в адміністративному суді, ухвалюється іменем України. Постанови та ухвали суду в адміністративних справах, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання на всій території України. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, встановлену законом [2].

Частина перша вказаної статті зобов'язує суд зазначити те, що судові рішення ухвалені іменем України, лише в постанові суду і в кінцевих ухвалях суду – про закриття провадження у справі, про залишення заяви без розгляду, а також в ухвалях судів апеляційної та касаційної інстанцій, у яких дається відповідь на вимоги апеляційної чи касаційної скарги.

Ухвалення судового рішення адміністративного суду, яким закінчується розгляд окремої справи в суді, іменем України визначає також і особливу роль суду серед інших органів дер-

жавної влади як єдиного органу, що має право здійснювати правосуддя. Отже, в рішенні суду реалізується право держави на вирішення правових конфліктів у публічно-правовій сфері.

Висновок. Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що принципи, як основи правила, вимоги, засади щодо здійснення адміністративного судочинства в Україні, поєднані в єдину систему завдяки тому, що кожен з них окремо і всі разом служать спільній меті – захист прав і свобод людини і громадянина в Україні. Правильне застосування принципів адміністративного судочинства надає йому якості дійсного правосуддя, а ігнорування – веде до порушення права на справедливий судовий захист та неправосудності судових рішень.

Література:

1. Базов В. Верховенство права – найважливіший принцип адміністративного судочинства. Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2007. – № 4. – С. 128.
2. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / За ред. С. В. Ківалова, О. М. Пасенюка, О. І. Харитоновой К.: 2009. – 656 с. тв. пал.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / За заг. ред. Р. О. Куйбіди (видання друге, доповнене). – К.: Юстиніан, 2009. – 976 с.
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Кравцов А. Нормативне закріплення принципів адміністративного права України – важливе завдання сьогодення // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2009. – № 4. – С. 128
7. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. – Х. : Фактор, 2011. – 800 с
8. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х тт. Том 1 (вид.2-е, змін.та доп.). / За заг. ред. В. К. Матвійчука. – К. : Алеута, КНТ, 2008. – 787 с.
9. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов та ін.; за заг. ред. О. М. Пасенюка. – К. : Хрінком Інтер, 2009. – 704 с.
10. Оніщенко Н. Принципи верховенства права та верховенства закону: взаємодоповнення, взаємообумовленість, взаємозбагачення чи взаємовиключення? // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2010. – № 2. – С. 128
11. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. – К.: Конус-Ю, 272 с.
12. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 2002. – № 4. – С. 14-115; Европейский Суд по правам человека. Избранные решения. В 2 т. Т. 1. – С. 177; Judgment of the European Court of Human Rights: Klass and others v. Germany, 6 September 1978, Published in A28 8.
13. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 грудня 2005 року №3262-IV // Відомості Верховної Ради України – 2006. – № 15. – Ст. 128.
14. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів МІ№2, 4, 7, 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 року №475/97-ВР // Відомості Верховної Ради України – 1997. – № 40. – Ст. 263.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води) від 25 грудня 1997 року № 9-зп/1997.
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання №1-33/2004) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/ 2004.
17. Рябченко Я. Принципи оскарження нормативно-правових актів у порядку адміністративного судочинства // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2008. – № 4. – С. 128.

18. Сергейчук О. А. Принципи адміністративного судочинства і захист прав та свобод людини в Україні // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2007. – № 2. – С. 128.
19. Сергейчук О. А. Поняття законності в державному управлінні: адміністративно-правова характеристика // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2008. – № 2. – С. 128.
20. Співак В. Принцип гласності та відкритості адміністративного процесу в діяльності адміністративних судів України // Вісник Вищого адміністративного суду України. Офіційне науково-практичне видання. – 2007. – № 4. – С. 128.

Горобцова Ю. В. Относительно принципов административного судопроизводства

Аннотация. Статья посвящена исследованию принципов административного судопроизводства, как основных правил справедливого рассмотрения и разрешения в суде административных дел. Раскрывается содержание каждо-

го из принципов в аспекте применения непосредственно во время разрешения споров.

Ключевые слова: административное судопроизводство, принципы права, верховенство права, законность, равенство сторон, состязательность сторон, обязательность судебных решений.

Horobtsova Y. About principles of administrative proceedings

Summary. The article is devoted to analyses of principles of administrative proceedings as basic rules of fair consideration and resolution of administrative cases by court. Essence of each principle of administrative proceedings in the course of their direct application in dispute resolution.

Key words: administrative proceedings, principles of law, rule of law, legality, equality of parties, adversarial procedure, binding judicial decisions.